

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

EXAMENSARBETE 15hp
Vårterminen 2021
Ämneslärarutbildningen i musik
Markus Nilsson

”Folk skulle tro att jag var värsta plugghästen”

Ett arbete om pluggkultur och förväntningar på det estetiska programmet

Handledare: Eva Sæther

Sammanfattning

Titel: "Folk skulle tro att jag var värsta plugghästen" – *Ett arbete om pluggkultur och förväntningar på det estetiska programmet*

Studien undersöker hur killar på ett estetiskt program med inriktning på musik upplever hur det är att studera på gymnasiet och hur detta skiljer sig från deras högstadietid. Arbetet har ett tydligt genusperspektiv där jag försöker förstå varför killar generellt presterar sämre än tjejer i grundskolan och om det förändras när de studerar vid estiska programmet. Mitt syfte är att förstå vilka förändringar killarna upplever under sin skoltid och hur jag som lärare kan arbeta för att bejaka positiv utveckling. Datainsamlingen skedde genom intervjuer med tre elever i årskurs 1 vid en gymnasieskola i Lund. Min intervju ringar in vad killar upplever att omgivningen förväntar sig av dem men också vad killarna förväntar sig av sin omgivning. Resultatet visar att killar upplever en skillnad från den lite stökiga och hårda högstadieperioden till en mer lugn och motiverande gymnasieperiod. Informanterna får också resonera kring deras upplevelser av att studera i en killdominerad miljö och hur de skapar en god studiemiljö. Resultatet var positivt överraskande då eleverna verkar trivas och studera flitigare på gymnasiet än tidigare i deras liv. Studien bekräftar till stor del tidigare forskning som menar att yngre killar utvecklas senare än tjejerna och därför verkar det vara så att killarna har svårare att organisera sitt eget lärande under grundskolan. När killarna blir lite äldre och mognar finns det tydliga indikationer på att den inre motivationen blir starkare och när de får göra val så ökar benägenheten för att de också tar ett större ansvar för sin skolgång.

Nyckelord: Estetiska programmet, genus, högstadiet, kön, musikundervisning, normer

Abstract

Title: *“People would think that I am a bookworm” - A studie on school culture and expectations*

The study examines how boys in a senior high school with a focus on music experience what it is like to study in a senior high school and how this differs from their primary school years. The work has a clear gender perspective where I try to understand why boys generally perform worse than girls in primary school and if it changes when they study at the senior high school. My purpose is to understand what the boys experience during their school days and how I as a teacher can work to affirm positive development. The data collection took place through interviews with three students who studies their first year at a senior high school in Lund. My interview questions focused on what the boys feel that the environment expects of them but also what the boys expect from their teachers and classmates. The results show that boys experience a difference from the slightly messy and hard primary school period to a more calm and motivating high school period. The informants also get to reason about their experiences of studying in a boy-dominated environment and how they create a good study environment. The result was positively surprising as the students seem to thrive and study more diligently in high school than earlier in their lives. The study largely confirms previous research indicating that younger boys develop later than girls and therefore it seems likely that boys have more difficulty organizing their own learning during primary school. When the boys get a little older and mature, there are clear indications that the inner motivation becomes stronger and when they get to make choices that tendency increases because they also take greater responsibility for their schooling.

Keywords: Gender, high school, music education, norms, sex, the aesthetic program,

Förord

För att skriva detta arbete har jag behövt hjälp och stöd både när det känts enkelt men framför allt när det har varit svårt. Jag vill här passa på att tacka de personer som givit mig råd och pushat mig när jag tvivlat.

Först och främst vill jag tacka mina informanter som ställde upp med sin tid och sina tankar om ett ämne som inte alltid är helt lätt att samtala om. Utan era tankar hade inget av det som står skrivet nedan kunna komma till.

Jag vill vidare tacka Anna Houmann för goda råd vid val av ämne. När jag saknade litteratur fick jag mycket läsvärt som varit till stor hjälp när det kommer till att skapa mig en uppfattning av ämnet.

Sist vill jag rikta ett stort tack till min handledare Eva Sæther som ständigt varit en positiv energi. Hon har lyssnat och kommit med kloka tankar under hela våren. I de stunder när jag känt mig vilsen, vemodig och stressad har hon snabbt åtgärdat detta genom ständig positivitet och lugnande rådgivning. Stort tack Eva.

Innehållsförteckning

1. Inledning	9
2. Syfte och frågeställning	10
Frågeställningar	10
3. Litteratur och tidigare forskning	11
3.1 De underpresterande pojkarna	11
3.2 Normer i skolan	11
3.3 Biologiska skillnader mellan könen	12
3.4 Motivation	14
3.4.1 Motivation eller behov	14
3.4.2 Inre och yttre motivation	14
3.4.3 Flow	15
3.5 Studieteknik	16
3.6 Individens möjlighet att utforma sin vardag	16
4. Teori	17
4.1 Hermeneutik	17
4.2 Socialkonstruktivism	18
5. Metod	19
5.1 Metodologiska överväganden	19
5.2 Studiens fokus	20
5.3 Den kvalitativa intervjun som metod	20
5.4 Studiens objekt och fokus	20
5.4.1 Urval	21
5.4.2 Deltagarna	21
5.4.3 Förberedelser	21
5.4.4 Genomförandet	22
5.5 Analys	23
5.6 Etiska överväganden	23
6. Resultat	25
6.1 Generellt om informanterna	25
6.2 Lärarens förväntningar enligt eleverna	25
6.3 Elevers förväntningar på klasskamrater och lärare	28
6.4 De egna förväntningarna på sig själv	31
6.5 Pluggflow	32
7. Diskussion	35
7.1 Hur pojkar upplever sin skolgång	35
7.2 Vad som gynnar en pluggkultur	36
7.2.1 Pluggflow	37

7.2.2 Den fysiska miljön	38
7.2.3 Vikten av att få välja	39
7.3 Pluggkultur i en killdominerad miljö	39
7.4 Slutsatser	40
7.5 Fortsatt forskning	41
8. Referenser.....	42
Bilagor.....	44

1. Inledning

Jag är tacksam och glad över att få befinna mig på mitt sista år på musikhögskolan. När jag var yngre kunde jag bara fantisera om att få vara där jag är nu som en avlägsen dröm och nu inser jag att det snart är över. Jag är en man som brinner för musik men jag har också en längtan att hjälpa andra att följa och uppnå sina drömmar. Jag vill i min roll som lärare hjälpa mina elever att antingen hitta en riktning eller nå de tydliga mål de har. Förutom musik så har jag ett stort intresse att följa politik och samhällsdebatt, både på ett partipolitiskt plan men kanske framförallt på ett mer filosofiskt plan. Jag tycker det är intressant att försöka identifiera olika strömningar i samhället. Sedan jag gick i gymnasiet har debatten om jämlikhet i skolan alltid legat och bubblat. Det är sällan frågan hamnar överst på agendan i samhällsdebatten men den finns alltid där och har under den tid jag varit aktiv alltid varit påtaglig.

Medan debatten om vikten av jämställdhet i stort präglats av hur kvinnor generellt ska värderas mer jämlikt män har ofta mäns privilegier varit starka argument. Många menar att män kulturellt har det riggat för sig och förväntningar som finns skiljer sig till fördel för männen. Huruvida detta är sant tar jag ingen ställning till men jag finner det intressant att i skolans värld verkar det vara vridet åt andra hållet. Genom att läsa statistik blir det tydligt att tjejer som grupp presterar bättre i samtliga ämnen (Läraren, 2020). Tjejerna presterar generellt bättre i samtliga skolämnen även om det finns några ämnen där betygen är snarlika. Jag utesluter inte att det kan finnas biologiska skillnader som förklarar eller är en del av skillnad i betyg men jag som pedagog finner lite intresse i ämnet och kommer inte ägna mig åt en diskussion om arv och miljö i någon större utsträckning, det får de lärda läkarna och psykologerna tvista om. Frågan jag direkt blir nyfiken på är hur förväntningarna och hur pluggkulturen ser ut mellan olika grupper i skolan. Förväntar sig lärarna olika av pojkar killar och tjejer? Förväntar sig eleverna olika av varandra utifrån samma faktor? Vilket är det största hindret för att prestera bra, lärarens förväntningar eller elevernas förväntningar?

För att ta försöka få mer kunskap inom detta område har jag därför gjort en undersökning på ett estetiskt program. Jag har valt ett estetiskt program i musik på grund av att det förmodligen är min framtida arbetsplats där jag eventuellt kommer att ha stor nytta av det jag kommer fram till i denna uppsats.

2. Syfte och frågeställning

Det finns flera syften med detta arbete men det tydligaste syftet är att belysa det faktum att det finns prestationsskillnader mellan olika grupper i skolan som ständigt reproduceras. Jag är intresserad av hur skillnaderna spås på eller minskar genom den kultur som uppstår vid en skola eller i en grupp och hur dessa påverkar elevernas syn på att prestera bra.

Jag kommer snart att börja arbeta som lärare och därför vill jag göra en undersökning på ett estetiskt program. Jag vill i förlängningen ha med mig kunskap om ämnet för att ha en rimlig chans att kunna bidra till en mer jämlik skola när jag kommer ut i arbetslivet.

Frågeställningar

- Vilka faktorer påverkar killars förmåga att prestera?
- Vad gynnar en pluggkultur?
- Vilken pluggkultur råder i en killdominerad undervisningsmiljö?

3. Litteratur och tidigare forskning

Detta kapitel kommer att behandla existerande forskning som är relevant för att förstå ämnesområdet. Jag kommer att ta upp litteratur om normer, biologi, motivation, studieteknik och vikten av att individen får vara delaktig i utformandet av sin vardag.

3.1 De underpresterande pojkarna

När det gäller prestation i grundskolan finns en tydlig skillnad mellan pojkar och flickor. I Skolverkets rapport *Slutbetyg i grundskolan våren 2019* blir skillnaden tydlig. Enligt Skolverket (2019) presterar flickor cirka 25 meritpoäng högre än pojkar i snitt vid slutet av högstadiet. Denna skillnad är en trend som varit stabil i minst 10 år bakåt och även om meritvärdet för båda grupper stadigt blir högre förblir klyftan mellan grupperna densamma. Denna skillnad förblir tydlig även när faktorer som etnicitet och föräldrars utbildningsgrad räknas in (Skolverket, 2019). När vi jämför barn vars föräldrar har hög utbildningsgrad så finns skillnaden mellan pojkar och flickor där även om dessa barn generellt presterar bra i skolan. Barn med utländsk härkomst (födda eller har två föräldrar som är födda utomlands) presterar som grupp något lägre men det är fortfarande tydligt att pojkarna klarar sig sämre än flickorna (Skolverket, 2019).

3.2 Normer i skolan

Fredrik Zimmerman (2019) har i sin avhandling *Det tillåtande och det begränsande* identifierat intressanta fenomen angående normer och förväntningar. Han har gjort en studie där han intervjuat och observerat två klasser på en skola i mellersta Sverige som sticker ut när det kommer till pojkars betyg. Klasserna i fråga är årskurs 9. Skolan verkar ha lyckats med att skapa en god pluggkultur för pojkar då de presterar på samma nivå som tjejerna. Dock identifierar Zimmerman tydliga normer som talar för att kulturen fortfarande gynnar tjejerna. En av dessa tydliga normer är att tjejerna förväntas ha mer disciplin och självkontroll från vuxenvärlden. Han skriver ”Dessa observationer ligger i linje med att flickor från låg ålder förväntas att disciplinera sig på ett sätt som pojkar generellt inte gör” (Zimmerman, 2019, s. 182). Även om pojkarna inom denna pluggkultur har både disciplin och självkontroll så är det fortfarande inte på samma nivå som tjejernas.

Zimmerman menar vidare att tjejerna i mycket större grad förväntas iscensätta en omsorgsrationalitet för att bli socialt accepterade. Detta medför att tjejer från tidig ålder mer umgås genom att samtala med varandra om relationer medan pojkar tenderar att umgås genom aktiviteter. En konsekvens av detta är att flickornas språkliga förmåga är långt mycket mer utvecklad än pojkarnas i ett tidigt skede. Detta leder till att tjejer i större grad förstår lärarens instruktioner och förväntningar och det ger tjejerna en större förmåga att möta dessa medan pojkarna inte förstår dessa förväntningar och instruktioner på samma plan.

När Zimmerman talar med eleverna om jämställdhet mellan könen finns det en stor konsensus kring att alla bör behandlas lika oavsett kön. Men när frågor ställs om hur pojkarna respektive flickor själva upplever de förväntningar som finns på dem blir det annorlunda. Zimmerman beskriver i sitt resultat hur pojkarna upplever att lärarna förväntar sig att de ska vara tuffare gentemot varandra och att det leder till förväntningar om att killarna är mer tåliga, även när det kommer till prestationer i skolan. Zimmermann skriver ”Pojkarna upplever att lärarna genom sina handlingar förväntar sig att killarna är tuffare än vad tjejerna är, det vill säga att killarna i högre grad än tjejerna klarar sig utan lärarnas omhändertagande” (s. 152).

Detta gäller för de flesta pojkarna men inte för de pojkar som är marginaliserade eller utsatta på något speciellt vis. De pojkarna som är marginaliserade får stöd när de utsätts för skämt. Zimmerman menar att det tydliggör att de marginaliserade pojkarna inte lever upp den förväntade maskulinitetsnormen och det leder till en social kostnad för dessa marginaliserade pojkar. Lärarna bidrar därmed omedvetet till att reproducera olika stereotypa förväntningar på pojkar oavsett vilket kön de själva är.

3.3 Biologiska skillnader mellan könen

Det ständigt återkommande ämnet om huruvida biologiska skillnader mellan könen kan vara en av orsakerna till de prestationsskillnaderna vi ser i skolan idag kan inte lämnas onämnd. Det finns en mängd forskare som menar att biologiska skillnader mellan könen inte är en påverkande faktor när det kommer till betygsskillnader mellan pojkar och flickor då det inte går att uppmäta någon kognitiv skillnad mellan pojkar och flickor (Håkansson & Sundberg, 2018). Neurofysiologen Martin Ingvar är emellertid av en annan åsikt och menar i rapporten *Biologiska faktorer och könsskillnader i skolresultat* (2010) att det just finns kognitiva skillnader mellan pojkar och flickor. Han menar att skillnader mellan könen speglas i bland annat:

- Hjärnans form
- Hjärnans kognitiva organisation
- Hjärnans mognad
- Hormonell påverkan på hjärnan
- Färdighetsprofil
- Mönster för interaktion mellan arv och miljö
- Förekomst av kognitiva funktionshinder (ADHD, Autism, Asperger, Dyslexi)

Ingvars (2010) tankar angående hur skolan ska förhålla sig till detta är att den typ av pedagogik som strävar efter att eleven själv ska ansvara för sin kunskapsinhämtning kommer att gynna flickor då de är mer mogna vid den givna åldern. Han skriver ”Ett sådant exempel är att tidig introduktion av moment där den egna förmågan att styra sin kunskapsinhämtning gynnar de barn som är tidigt mogna i koncentration och uppmärksamhet. Därmed kan en sådan pedagogik systematiskt gynna flickors anpassning” (s. 22). Detta gäller både när det kommer till att ta ansvar för gruppen vid grupparbete men också när det kommer till det individuella arbetet. Ingvar (2010) menar dock att tävlingsmoment till viss del kan gynna pojkar och kan vara en förklaringsfaktor till att pojkar länge har haft högre betyg i idrott och hälsa.

Zimmerman (2020) tar också upp de biologiska faktorerna och gör en jämförelse med sport. Han menar att om man tittar på nästan vilket ungdomslag som helst i samtliga sporter så består de till stor del av ungdomar som fötts under första halvan av året. Detta tyder inte på diskriminering mot ungdomar som fötts senare på året utan är snarare en effekt av att de som fötts tidigt på året har haft längre tid att mogna och därmed presterar bättre än de som föds i december. Zimmerman (2020) fortsätter och menar att eftersom hjärnan utvecklas lite tidigare hos flickor kommer mognadsgraden vara längre kommen bland flickor än bland pojkar vid en given tid. Zimmerman (2020) säger ”Det innebär inte att pojkar inte kan lära sig saker, men de behöver ofta mer social styrning och stöd för att kunna fokusera på lärandet” (s. 11). Zimmerman (2020) menar de biologiska skillnaderna finns och är tydliga men att de inte ska överdrivas. Han menar att de små biologiska skillnader som finns förstärks av de sociala strukturerna och skolan misslyckas med att adressera dessa. Det leder till att skillnaderna förstärks.

3.4 Motivation

Kognitionsvetaren Peter Gärdenfors (2010) beskriver hur synen på inläring och känslor har förändrats. Under stora delar av 1900-talet var tanken att människans hjärna var lik en dator och därför ansågs känslor inte vara väsentligt för lärandets progression. Gärdenfors (2010) menar dock att modern forskning pekar i motsatt riktning och att det viktigaste för utvecklingen av kognitiva förmågor är just elevens känslor och motivation. Gärdenfors (2010) säger ”ett av de mer svårartade problemen med dagens skola är att den tar kål på många elevers motivation” (s. 21). Gärdenfors menar människans vilja att lära är en grundläggande drivkraft som tar sig uttryck genom nyfikenhet, kompetens och ömsesidighet.

3.4.1 Motivation eller behov

Maslows behovstrappa är en modell för att beskriva människans behov och vilken prioritet dessa har till varandra (Dahlkwist, 2012). Enkelt beskrivet är trappan som en pyramid med 5 nivåer där det mest grundläggande så som sömn, mat och värme finns längst ner. Överst på trappan finner vi teman som handlar om självförverkligande. Det kan vara att få utvecklas personligt eller att få vara kreativ, helt enkelt handlar det om att individen kan få sträva efter att vara allt den önskar. För att kunna nå till nivån om självförverkligande krävs det att behoven på de underliggande trappstegen är tillgodosedda. Tredje nivån är gemenskap, för att kunna nå dit krävs det att första nivån är tillgodosedd. Det krävs också att nivå två som handlar om trygghet och stabilitet är uppnådd. Först nu kan människan skapa meningsfulla vänskaps och kärleksrelationer. Steg fyra är självkänsla och syftar till att få makt och att uppskatta sig själv (Dahlkwist, 2012).

3.4.2 Inre och yttre motivation

Dahlkwist (2012) använder McGregors (1960) X- och Y-teori för att beskriva de två ytterligheter som finns inom varje människa. Han menar att ingen människa är bara det ena eller det andra utan det är ett spann mellan dess två extremer vi alla befinner oss i.

Människosyn X kännetecknas av följande antaganden: Vi är i grunden bekväma och lata. Vi har ett minimum av initiativförmåga. Vi vill helst bli styrda av andra. Vi måste kontrolleras. En ‘piska’ krävs för att vi ska nå målen. Vi kräver påtagliga yttre belöningar för att bli motiverade. (Dahlkwist, 2012, s. 29)

X-människan behöver alltså piskan för att kunna ta sig framåt. Vidare skriver Dahlkvist (2012) om Y-människan.

Människosyn Y kännetecknas tvärtom av följande: Vi har ett inre behov av aktivitet och arbete. Vi är initiativrika och tar gärna på oss ansvar. Vi strävar efter inre belöningar som att se mening och glädje i det vi gör. Det bästa sättet att motivera är 'morot' snarare än 'piska'. (Dahlkvist, 2012, s. 29–30)

Y-människan är i motsatts till X-människan driven av en inre längtan och det främsta incitamentet för att komma framåt är inte någon yttre belöning. Y-människan kommer framåt genom en känsla av att uppgiften har en djupare mening.

Gärdenfors (2010) beskriver detta som inre och yttre motivation där den inre motivationen just drivs av nyfikenhet och aha-upplevelser. En aha-upplevelse äger rum när en individ känner att den förstår något som tidigare var oförståeligt. I folkmun skulle vi säga att ”polletten trillar ner” vilket skapar en stark känsla av att överkomma ett hinder och att individen känner sig kompetent vilket skapar mersmak.

Den yttre motivationen kan istället beskrivas genom att den belöningen som fås efter en avklarad uppgift är yttre stimulans som kan kännas värdefullt men själva uppgiften i sig har inget belönande värde. Värdet ligger i belöningen och det är genom avklarandet av uppgiften som belöningen fås i form av till exempel ett betyg eller en pryl från föräldrar.

Gärdenfors (2010) menar individens känslor påverkas positivt när en känsla av kompetens uppstår. När även en känsla av kontroll över sitt eget lärande och när ämnet upplevs relevant bidrar det till ännu starkare positiva känslor.

3.4.3 Flow

Pink (2010) är inne på samma spår när han talar om motivation. Han beskriver det han kallar *flow*. Pink (2010) skriver ”I flow levde människor så intensivt i nuet, och hade så total kontroll, att deras känsla för tiden, rummet och till och med jaget försvann. Självklart var de självstyrande. Men inte bara det, de var även engagerade” (s. 108). Pink beskriver flow som ett tillstånd där den inre motivationen fullständigt tar över. Inget blir viktigare än uppgiften och utforskandet flödar av nyfikenhet. Pink menar det är viktigt att målen är tydliga för att kunna hamna i flow. Det är också viktigt att förhållandet mellan vad en person kan göra och vad den ska göra är perfekt. Om utmaningen är för låg blir uppgiften snabbt för tråkig och om den är för hög blir känslan av omöjlighet för stor (Pink, 2010).

3.5 Studieteknik

Enligt gymnasieguiden.se (2021) är det viktigt att studenter funderar över och skapar strategier för sina studier. Det handlar om allt från att planera, anteckna, repetera och läsa. Gymnasieguiden.se (2021) menar att det är viktigt att försöka finna det intressant i varje ämne att finna det som Gärdenfors (2010) beskriver som aha-upplevelser för att finna motivation och glädje i arbetet. Det också viktigt att öva och repetera för att få kunskap att gå från korttidsminnet till långtidsminnet och på så vis befästs. Det är också viktigt att hitta en god miljö som är avsatt för just studier. Denna miljö ska vara trivsamt men inte för bekväm. Vidare är det viktigt att ta pauser och äta, dricka och motionera för att låta hjärnan vila från att lära sig vilket kräver mycket energi.

3.6 Individens möjlighet att utforma sin vardag

Pink (2010) talar mycket om hur viktigt det är att låta individer ha kontroll och makt över att utforma sin vardag och sättet de arbetar på. Han menar att det är orimligt att någon annan ständigt ska bestämma vad som ska göras, när det ska göras, hur det ska göras och med vem det ska göras. Det skapar en miljö som bara göder de yttre faktorerna och den inre drivkraften tar skada. Pink (2010) menar att om man istället låter individer ha stor makt över hur de utformar sina liv så kommer de inte bara arbeta mer effektivt utan de kommer också tar större ansvar för sitt arbete och helt enkelt bli lyckligare. Pink (2010) skriver ”Vi är födda till spelare, inte till spelpjäser. Vi är avsedda att vara självstyrande individer, inte individuella robotar” (s. 101). Individen vill alltså ha en riktning och mål men för att kunna formulera detta krävs det att individen kan påverka och strukturera upp sitt liv som de själva önskar.

4. Teori

I denna studie tillämpas både ett hermeneutiskt förhållningssätt och ett socialkonstruktivistiskt förhållningssätt. I detta kapitel redogörs kortfattat de båda teoretiska utgångspunkterna.

4.1 Hermeneutik

Brinkkiaer och Høven skriver i boken *Vetenskapsteori för lärarstudenter* om hermeneutikens rötter och uppkomst. De menar att tankeidén växte fram när människor skulle tolka bibeln och förstå det gud ville säga. På medeltiden växte idén fram om att det krävdes insyn och förståelse av hur samhället såg ut vid den tid då orden skrevs för att fullt ut kunna förstå vad författaren menade. Den första som använde ordet hermeneutik var en tysk teolog vid namn Friedrich Schleiermacher (1768–1834). Schleiermacher såg inte texten som en enda sanning utan att den snarare reflekterade vad författaren försökte förmedla vid tidpunkten för skrivelsen. Om antagandet att texten inte är en absolut sanning görs, krävs det att läsaren sätter sig in i författarens tankegång för att sedan kunna tolka texten.

Brinkkiaer och Høven (2020) menar vidare att hermeneutik går att likna vid att lägga ett pussel där det finns bitar och helheter som hela tiden är beroende av varandra. Brinkkiaer & Høven skriver ”Helheten består av små, obetydliga bitar som passar – eller inte passar – ihop med varandra. Vilken helhet kommer den här biten att passa in i? Om pusslet ska bli färdigt måste man hela tiden röra sig mellan del och helhet” (s.84).

Brinkkiaer & Høven (2020) sammanfattar hermeneutik med att beskriva det som motsatsen till att ha det objektiva som centrum. Istället försöker hermeneutiken att förstå sig på förhållande mellan olika ting och därför blir det mer fokus på subjektiva meningar och tolkningar och det blir viktigt att förstå sammanhang, människor, erfarenheter och upplevelser. De avslutar kapitlet om hermeneutik med att skriva att detta synsätt historiskt sätt har används när forskningen är inriktad på grupp- eller individperspektiv.

Jag menar att min undersökning till stor del kommer att genomsyras av både grupp- och individperspektiv och jag har som målsättning att efter bästa förmåga försöka förstå verkligheten utifrån det perspektiv de tillfrågade har. Jag upplever ibland att lärare glömmer bort hur världen såg ut när man var i 15 års ålder. Det är lätt att vi inte sätter ungdomars upplevelser i deras kontext utan att vi sätter dessa mer i en kontext där vi vuxna känner oss

hemma. Jag tror att detta är ett misstag och det gör att vi tyvärr inte alltid förstår vad våra elever upplever eller försöker berätta.

4.2 Socialkonstruktivism

Grunden i socialkonstruktivism är antagandet om att vi människor konstruerar världen och att vår konstruktion i viss utsträckning är tillfällig och föränderlig. Konstruktionen kan förändras men framförallt hade den hela tiden kunnat vara något annat. Socialkonstruktivismen används därför för att undersöka hur människor förstår sig själva genom sitt sociala sammanhang och i förhållande till andra människors förståelse av världen (Brinkkiaer & Høven, 2020).

När jag analyserar materialet från undersökningen kommer socialkonstruktivism vara en viktig del. Jag behöver förstå de sociala byggklossar mina tillfrågande har använt för att förstå deras verklighet. Jag tror det är viktigt att ha detta i åtanke för att tolka de svar jag får på bästa sätt och undvika missförstånd.

5. Metod

I kapitlet redogör jag för metodologiska överväganden i förhållande till mitt forskningsområde. Jag kommer att använda intervju som kvalitativ metod. Jag presenterar sedan studiens genomförande och tillförlitlighet.

5.1 Metodologiska överväganden

Även om jag tar avstamp i kvantitativa undersökningar om resultat och betyg kommer jag att använda mig av en kvalitativ metod för min undersökning. Bryman (2011) skriver: ”Kvantitativa forskare framställs ofta som att de är inriktade på en tillämpning av siffermässiga mätmetoder på det sociala livet, medan man säger att kvalitativa forskare använder sig av ord vid presentationen av sina analyser av samhället” (s. 371). I denna studie kommer jag till stor del att undersöka hur lärare och elever uppfattar en verklighet och inte på något vis försöka påvisa att de observationer jag gör är överensstämmande med samtliga estiska gymnasiers verklighet. Bryman (2011) skriver på samma tema: ”Medan kvantitativa forskare vill att deras data ska kunna generaliseras till en relevant population, strävar den kvalitativa forskaren efter en förståelse av beteenden, värderingar och åsikter i termer av den kontext i vilken undersökningen genomförs” (s.371). Jag strävar efter att se hur en kultur påverkar dess population i en viss riktning och är därför högst intresserad av just beteenden, värderingar och åsikter.

Nationalencyklopedin definierar ”kvalitativ metod” med orden:

Kvalitativ metod, inom samhällsvetenskaperna ett samlingsbegrepp för olika arbetssätt som förenas av att forskaren själv befinner sig i den sociala verklighet som analyseras, att datainsamling och analys sker samtidigt och i växelverkan, samt att forskaren söker fånga såväl människors handlingar som dessa handlingars innebörd (Kvalitativ metod, 2021).

Jag tycker att citatet fångar den kvalitativa metodens kärna då vi ofta befinner oss i en verklighet och samtidigt försöker att analysera den.

5.2 Studiens fokus

Studien syftar till att undersöka hur pluggkulturen ser ut på ett estetiskt program i musik. Jag vill undersöka hur förväntningar från andra elever och lärare påverkar individer och om dessa förväntningar skiljer sig åt beroende av ämne och kön. Studiens datainsamling kommer att ske genom användandet av kvalitativa intervjuer för att få en klar bild av hur eleverna uppfattar dessa saker och vilka faktorer som påverkar dem.

5.3 Den kvalitativa intervjun som metod

Bryman (2011) menar att kvalitativa undersökningar ofta är fyllda med detaljerade beskrivningar om var och hur undersökningen ägt rum. Dessa saker kan till en början verka onödiga för ämnet, nästa triviala men de är avgörande för att forskaren ska kunna förstå den studerade personen och dess perspektiv.

En del av de förarbete jag gjort är att studera tidigare forskning för att kunna formulera relevant frågor. En kvalitativ intervju söker efter åsikter och upplevelser hos den/de personerna som intervjuas för att förstå deras verklighet och få veta deras ståndpunkter. Den kvantitativa undersökningen är ofta strukturerad och eftersträvar en hög validitet och reliabilitet för att besvara de frågor som finns. En semistrukturerad intervju har en tydlig form som innehåller färdiga frågor. Dock kan det även finnas utrymme för följdfrågor och extra frågor om det bedöms värdefullt för studien. Vid en ostrukturerad intervju är frågorna inte bestämda i förväg utan det kan finnas olika teman som samtalet håller sig till där den intervjuade får resonera fritt (Bryman 2011).

5.4 Studiens objekt och fokus

Studiens syfte är att undersöka vilka faktorer som påverkar gymnasieelevers förmåga att prestera och studera. Studien har genomförts i form av kvalitativa intervjuer för att kunna ta del av den enskildes uppfattningar angående förväntningar från andra men också för att förstå respondentens förväntar på sina kamrater och lärare.

5.4.1 Urval

Det forskningsområde jag valt att undersöka handlar till stor del om förväntningar och normer inom klasser och i skolan. I ljuset av detta var min utgångspunkt att intervjua fyra personer, två killar och två tjejer men tyvärr blev det inte riktigt så. Jag fick svar från tre personer och samtliga identifierar sig som killar. På grund av att Covid-pandemin är så omfattande att undervisningen för både mig och gymnasieelever sker på distans valde jag att också göra intervjuerna över Google Meet och spela in dessa med hjälp av min dator.

5.4.2 Deltagarna

Intervjuerna skedde individuellt med elever från en gymnasieskola i Skåne. Samtliga elever studerar estiska programmet med musikproduktion som inriktning. Jag valde att intervjua elever i årskurs 1 för att just kunna få med tankar om hur de upplevde högstadiet och vad skillnaden är mellan högstadiet och gymnasiet.

Mitt arbete syftar till vis del att förstå varför pojkar presterar sämre än tjejer i skolan och därför tyckte jag det var intressant att just göra intervjuerna i denna klass då jag vet från min VFU att det är en klass som nästan enbart består av killar. Klassen består av cirka 20 elever varav två är tjejer.

5.4.3 Förberedelser

För att förbereda mig inför intervju läste jag in mig på tidigare forskningar. Utifrån detta skapade jag en intervjuguide (se bilaga 1) som handlade om hur respondenterna upplever sin skolvardag och förväntningar från olika håll. Jag ställde också frågor som syftar till att reflektera kring hur respondenterna tror att de själva uppfattas av andra i deras omgivning.

Jag funderade också mycket på hur jag skulle få mina informanter att öppna sig och vilja tala med mig om saker som kan vara känsliga. Kale & Brinkmann (2014) menar att det är viktigt att den som genomför intervjun kan skapa en miljö där respondenten känner att den kan tala fritt. Jag tror att olika strukturer och normer ibland upprätthålls genom att det har skapats stigmatisering kring att just tala om ämnet. Det kan också vara så att det är okej att tala om ämnet men bara på ett visst vis, även om alla vet att det inte riktigt stämmer. Den gamla sagan ”Kejsarens nya kläder” har blivit så älskad för att den på ett så fyndigt vis illustrerar detta. Alla ser att kejsaren är naken men det visar sig vara svårt för alla, oavsett samhällsklass, att påtala

detta. Först när ett barn i sin barnsliga ärlighet brister ut i det självklara vaknar alla men även då känner kejsaren att han inte kan ge upp det han påbörjat och försöker gå vidare med ryggen rak.

Mitt dilemma handlade till stor del om hur jag skulle tala med mina informanter om ämnet. Jag ville inte ställa frågor där jag fick svar som var opersonliga utan jag ville verkligen fånga deras upplevelser och tankar. Jag var också rädd att vi skulle tala lite olika språk eftersom jag ägnat mycket tid åt att läsa litteratur om ämnet och på så vis riskerat att fastna i ett visst vis att tala och tänka. Därför valde jag att lägga upp intervjun på så vis att jag utmanade varje respondent i både hur de kände sig behandlade men också hur de tror att de själva uppfattas av andra.

5.4.4 Genomförandet

Samtliga intervjuer skedde individuellt och jag använde Google Meet för att genomföra intervjuerna. Det hade varit roligare att möta dem i ett rum men under rådande omständigheter är det tyvärr inte möjligt.

Jag använde mig av ett program som heter Audacity för att fånga ljudet på ett så bra sätt som möjligt. Detta för att underlätta den transkribering jag gjorde efter varje intervju. När jag transkriberade intervjuerna färgkodade jag de olika teman som jag bestämt vid skapandet av frågorna.

Vid början av varje intervju gick vi igenom samtyckesblanketten som jag skickat ut i förhand. Två av mina respondenter skrev under och skickade in den direkt medan den tredje hade svårt att skriva ut den hemma. Därför läste han genom den och återkom med blanketten i efterhand. Samtyckesblanketten innehöll information om syfte med intervjun, hur det spelades in och lagrades, att inga personkänsliga uppgifter kommer att finnas med i arbetet och att deltagarna när som helst kan välja att dra sig ur studien. Intervjuerna blev cirka 30–40 minuter långa vilket kändes som en rimlig tid för att hålla intresset och energin i intervjuerna på bra nivåer.

5.5 Analys

Jag började min analys med att lyssna och transkribera intervjuerna. När jag gjorde min transkribering plockade jag till stor del bort harklingar eller ord som ”öh” och ”liksom” för att få ett bättre flöde i textform. Bryman (2011) skriver:

Nu är det dock på det viset att människor sällan pratar i hela meningar, de upprepar sig ofta och de kan ge uttryck för verbala tics (till exempel ”liksom”, ”öh” eller ”va”) som de inte riktigt är medvetna om. Sådant kan behöva redigeras, på samma sätt som det är viktigt att tänka på att det är en skriftlig återgivning av tal, och om man skulle håll sig för nära det fonetiska talet i en skriven text kan intervju-personen te sig snudd på korkad för en läsare (s. 431).

Jag har dock valt att inte ta bort alla skratt eller omsägningar efter som det har haft en betydelse för samtalet. Efter transkriptionen har jag kodat intervjuerna genom olika teman och därefter jämförde jag de utsagor jag hört från de olika respondenterna. Sist valde jag ut relevant material till mitt resultatkapitel där jag till min bästa förmåga försöker att återge en helhet av vad vi talade om.

5.6 Etiska överväganden

Alla respondenter har fått ta del och skriva under en samtyckesblankett (se bilaga 2) jag skapat. Samtyckesblanketten innehåller information om vem jag är och vad syftet med intervjun är. Den innehåller också information om hur inspelningen sker och hur det inspelade materialet behandlas samt att de som medverkar i studien anonymiseras i det publicerade examensarbetet. Eftersom intervjuerna behandlar strukturer och normer i skolan och tar upp frågor som rör sociala förväntningar och eventuellt bestraffningar är det extra viktigt att deltagarna får vara anonyma så att det känns att de kan tala fritt utan risk för repressalier.

Jag fick kontakt genom elevernas mentor och han föreslog att jag skulle komma in på lektion för att presentera mitt arbete. Detta gjorde att eleverna fick stor frihet att välja om de ville delta eller inte. Jag fick svar från tre elever och därefter bestämde vi tid och datum för intervjuerna.

Jag har utgått från *God Forskningssed* (2017) från Vetenskapsrådet för att utforma min samtyckesblankett. Jag har utgått från kapitel 4 ”Hantering av forskningsmaterial – att tänka efter före” för att säkerställa mina respondenters sekretess och integritet.

6. Resultat

Kapitlet är uppdelat i 4 rubriker som utgår från de teman jag delat in mina frågor i. Mina tre informanter går alla sitt första år på ett estetiskt program med inriktning på musikproduktion. Frågorna har fått handla mycket om hur mina informanter upplever förväntningar från sin omgivning och hur de ser och upplever sin omgivning.

Namnen som nämns är inte informanternas riktigt namn utan är figurerade namn. I detta kapitel kommer tankar från Elias, Hugo och Niklas att redovisas utifrån de cirka 30 minuter långa intervjuerna jag gjort med var och en.

6.1 Generellt om informanterna

Jag inledde varje intervju med att fråga korta frågor om informanterna. Samtliga informanter är 16 år gamla, fyller 17 i år och går sitt första år på ett estetiskt gymnasium med musikproduktion som inriktning. Alla tre identifierar sig som killar och på frågan hur mycket de generellt gillar skolan på en skala 1–10 svarade samtliga att just nu är det 8–9. Alla uttryckte dock att den siffran var avsevärt mycket lägre om de skulle värdera sin högstadietid.

På frågan om hur bra de själva ansåg sig prestera i skolan svarade Elias att han alltid har haft lätt att förstå saker och göra uppgifter därför presterar han en bra bit över vad han anser är medel. Hugo menar också att han presterar bra. Han är lite osäker på exakt hur bra men han säger ”I guess jag presterar bra. Jag har typ mestadels A till C i betyg. Det är bra tycker jag. Det går bra.” (Hugo). Hugo verkar genom hela intervjun vara nöjd med sina betyg i skolan. Niklas säger att han i högstadiet skulle säga att han presterade i den lägre delen av medelvärdet men på gymnasiet har det förändrats och säger nu att han presterar lite bättre än vad han anser är medel.

6.2 Lärarens förväntningar enligt eleverna

Första frågan om förväntningar är väldigt öppen och de fick tolka den lite som de själva önskade. Jag ställde frågan ”Upplever du generellt förväntningar från dina lärare?”. Det är en öppen fråga och jag var mest ute efter att fånga det första de tänkte på när det kommer till förväntningar från lärarna. Alla tre svarar generellt väldigt likt. De upplever förväntningar när

det kommer till att uppföra sig väl och att det förväntas av dem att de får minst godkänt i kurer.

Elias svar sammanfattar det väl.

Jo, det gör jag. Jag upplever förväntningar om att få in arbeten i tid och att man inte ska vara en jobbig elev så att säga, att man ska följa trivselregler. Men förutom det är det inte så mycket press från lärarna känner jag, alls. Förutom då att man ska lämna in arbeten i tid. Man har mycket eget ansvar när det gäller det. (Elias)

Elias verkar känna lite negativ press från lärarna och jag ställer en följdfråga till Elias angående det egna ansvaret.

M: upplever du det som positivt eller som störande?

E: Jag tycker det är bra och jag tycker att de flesta lärarna på min skola har en bra balans mellan att påminna om inlämnar och liksom att pressa en lite men också att låta en hantera sin egen tid och ge en frihet att sprida ut sitt arbete över olika lektioner. Förväntningarna finns ju verkligen där men det är inga negativa förväntningar som på verkar mig negativt. (Elias)

Elias menar att det till stor del handlar om eget ansvar, att fråga läraren vad som förväntas av en. Elias säger att lärarna alltid tydliggör och svarar på de frågor han har men om inte han tar ansvar och berättar för läraren när han inte förstår är det svårt för läraren att veta det.

Hugo svarar liknande lite längre in i intervjun när jag försöker ta reda på om lärarna kan ha för höga eller för låga förväntningar på honom. Han känner generellt inte att lärarna tror att han kan mindre än vad han kan och när jag vänder på det och frågar:

M: Okej, men om vi vänder på det då? Upplever du ibland att läraren tror att du kan mycket mer än vad du kan?

H: hmm. Nej, inte det heller. Jag är neutral. Det känns inte som att jag har förväntningar placerade på mig. (Hugo)

M: dom inte känns tunga liksom, det känns inte som det är något du går och tänker på?

H: exakt, jag tänker aldrig på vad lärarna tror om mig. (Hugo)

Niklas verkar generellt ha liknande upplevelser men han kommer relativt snabbt in på att lärare förväntar sig olika mycket av elever baserat på hur bra de presterat tidigare. Niklas menar att lärarna inte medvetet förväntar sig olika mycket av olika elever men att det ändå finns i bakhuvudet på varje lärare hur varje elev brukar prestera och det gör att det kan vara skillnad på hur olika betyg värderas beroende på vilken elev sin får betyget. Ett C kan vara en bedrift om eleven vanligtvis får E men det kan också vara ett misslyckande för en elev som vanligtvis

får A. Elias resonerar likt Niklas men lägger till att han tycker att lärarna har samma sociala förväntningar på samtliga elever. Niklas är relativt lösningsorienterad och menar att om en lärare har för höga förväntningar så har varje individ två alternativ att välja mellan. Det första är att be om hjälp och klargöra för läraren att man inte riktigt kan det som läraren förväntar sig. Det andra alternativet är helt enkelt att bara lära sig det man tror läraren förväntar sig. Det hela låter väldigt enkelt när Niklas beskriver det men han är tydlig med att han inte upplever den typen av press speciellt ofta.

När jag frågar om hur mycket eget ansvar lärarna förväntar sig av eleverna svarar Niklas att det är stor skillnad på högstadiet och på gymnasiet. Niklas säger:

N: Återigen så går vi tillbaka mellan 9an och gymnasiet för det är så stor skillnad. Nu låter dom oss ha mycket mer frihet känns det som, åtminstone i mina ögon i vissa ämnen, att man typ får göra mer självständiga saker. I nian var det såhär, Ba, ba, ba det vill säga: läraren bestämmer och ni sitter och lyssnar på min genomgång medans nu är det mer så här att man kan välja lite själv och komma med önskemål och sånt. För man har valt linje själv och då kan man göra mer självständigt. Och vi är äldre så lite mer disciplinerad, rensat bort alla som inte riktigt kunde bete sig i nian, som inte uppförde sig på lektionerna eller lyssnade. De kan inte ha lika höga linjer som de andra. Alla som går natur är ganska disciplinerad och kan det som de ska. Så det är inte riktigt lika hetsigt medans dom, inte för att jag ska generalisera det men dom som inte fokuserar lika mycket går ju lite såhär mekaniska och sånt, lite mindre linjer för dom har inte lika höga betyg, åtminstone dom i min förra klass. (Niklas)

Niklas är tydlig med att det är mycket mer eget ansvar nu än i högstadiet men det är också tydligt att valet som Niklas har gjort när det kommer till vad han vill göra i gymnasiet påverkar hans motivation. Det verkar motivera Niklas när han får göra val. Jag ställer en följdfråga där jag undrar om Niklas upplever att det finns skillnader i förväntningar mellan killar och tjejer när det kommer till självdisciplin och självkontroll. Han svarar att alla på hans nuvarande skola är ganska lugna men i högstadiet kände han att alla lärare gillade tjejerna mycket mer. Han menar att när tjejerna pratade om något utanför ämnet så intresserade sig lärarna mycket mer och kunde småprata med dem. Men när någon kille pratade kom det en utskällning direkt och det störde honom mycket. Jag försöker att nysta lite mer i detta och då säger Niklas så här

Markus: Varför tror du dom gjorde så då?

N: det killarna gjorde... Vissa lektioner uppförde sig killarna jättebra och sen vissa andra lektion kanske vi byggde torn av stolar uppe på ett bord. Det kanske inte var det smartaste men vi gjorde saker som var lite dummare än vad tjejerna gjorde. Tjejerna bara satt och högljutt pratade. Dom pratade inte om fysik eller kemi eller va fan ämnet var men dom bara pratade. Så typ började lärarna prata med dom men så fort en kille började prata om något annat så blev läraren sur på dom för att dom pratade om något

annat men dom stod ju och pratade med tjejerna som pratade om en annan sak. Så jag tyckte bara det var lite konstigt av dom att göra sådana saker. (Niklas)

Niklas menade att detta gjorde att en specifik grupp killar nästan enbart fick negativ uppmärksamhet samtidigt som tjejerna fick nästan all positiv uppmärksamhet från läraren. Han uttrycker att det var en lite grupp av killarna som fick ”all skit” men de andra killarna mest fick sitta tysta och vänta på att lektionen skulle starta och fick inte ta del av den positiva uppmärksamheten som tjejerna fick.

6.3 Elevers förväntningar på klasskamrater och lärare

Under den här delen av intervju försökte jag få respondenterna att fundera och resonera kring deras syn och uppfattningar om deras omgivning. Jag försökte också utmana dem för att se hur de tror att dem uttrycker dessa värderingar.

Min första fråga handlade om hur viktiga kompisarnas betyg och prestationer i skolan var och hur detta påverkade synen på kompisarna. Elias tyckte frågan var svår men kom relativt snart fram till att han inte trodde att det spelade så stor roll. I högstadiet hade han många vänner som hade helt olika mål och syn på skolan och han menar att han har lärt sig att ignorera det. Elias menar också att i hans nuvarande gymnasieklass så talar dem inte så mycket om betyg och att relationerna skapades innan han visste hur kamraterna presterade i skolan. Jag utmanade den bilden och frågade om han tror att man undermedvetet dras mer till människor som är likasinnade. Då svarade Elias:

Det kan jag ju säga att det är ingen eller i princip ingen av mina vänner som inte är ambitiös i skolan utan alla försöker verkligen, vad jag vet. Men sen har man ju olika mål, vissa vill bara få godkänt och andra vill få högsta betyg men alla försöker ändå. Så där finns ju den gemensamma ambitionen och viljan att utvecklas mer i klassen. (Elias)

Det är tydligt att Elias umgås med kompisar som trots olika ambitionsnivå ändå verkligen försöker prestera i skolan.

Niklas resonerar på liknande vis. Han tror inte att betygen eller prestationen är avgörande för hur han ser på en person. Han menar att det mer handlar om personligheten och är högst medveten om att alla inte nödvändigtvis måste uppskatta hans personlighet.

Markus: både utanför skolan men kanske framför allt i skolan. Sådär... På (skolans namn), har ni grupper i er klass som outtalat eller uttalat skulle kallas plugg-gruppen eller slacker-gruppen? Finns den typen av strukturer i din klass?

N: nej, inte direkt. Jag har inte hört något om det och ser inte det som grupper. Alltså vissa grupper är ju mer högljudda och störigare än andra enligt mig men det kan jag ju inte generalisera i jämfört med alla. Jag tror säkert att vår grupp och den gruppen jag umgås med är störig för någon annan så alla är störiga på sitt sätt och inte störiga på sitt sätt. Så jag tycker inte riktigt det finns grupper på som samma sätt som det gjorde förr. (Niklas)

Niklas menar att även om någon helt skulle strunta i skolan så skulle han ändå kunna vara bra vän med personen i fråga så länge personen är trevlig.

Hugo verkar skilja på betyg och att vara smart. Han menar att det finns personer som får bra betyg men som han ändå tycker är lite osmarta. På samma vis finns det personer med lägre betyg som upplevs som just smarta. Jag frågar Hugo om hur han ser på skillnader mellan tjejer och killar när det kommer till hur mycket tid det förväntas att man lägger på skolarbete.

Markus: Det är en fråga om din tidigare skolgång. I er nuvarande klass är ni extremt mycket killar. Upplever du någon skillnad i betygsjargon i hur mycket tid det förväntas att man lägger på skolan. Finns det någon skillnad jämfört med högstadiet där du förmodligen gick i en mer blandad klass?

Hugo: Jag tror att killar överlag kanske lägger mindre tid på skolan. Det tror jag.

Markus: okej, varför tror du det?

Hugo: ehm. För det känns som att varje gång jag hör tjejer prata om det så är det alltid så där ”åh, jag satt och pluggade hela dagen igår” liksom. Och varje gång jag hör killar prata om det, eller jag själv så märks det att vi inte lägger lika mycket tid på det.

Efter detta ber jag Hugo att gissa varför det är så här. Det är svårt för honom men han tror generellt att tjejer har lite högre självdisciplin och mer självkontroll än vad killarna har. Han tror också att killar är bättre på att släppa skolan när de kommer hem. På frågan om han någon gång underdriver hur mycket tid han lagt på skolan menar han att det är vanligare att han överdriver antal timmar han lagt på skolan. Han menar att det är en jargong att klaga på plagget

Markus: Upplever du att det ... Om du någon gång har lagt mycket tid på skolarbete, upplever du då att du underdriver när du pratar med kompisar, även tjejer, om hur mycket tid du har lagt på uppgiften? Alltså att du försöker dra ner tiden...

Hugo: ah okej. Inte riktigt, jag brukar nästan överdriva om något för att jag gillar att klaga. Det är liksom något att prata om ”ah jag satt uppe hela kvällen igår och pluggade fucking, jag hatar det.

Hugo menar att det inte är viktigt att just prestera som sina klasskamrater men det är viktigt att prata om plagget på samma vis så att alla kan relatera till varandra. Om flera i gruppen säger

att dem inte alls har pluggat inför ett prov är risken stor att man själv också säger det för att passa in. Ingen vill sticka ut.

Elias är inne på ett liknande spår. Han menar att han inte är rädd för att hans betyg ska påverka hans sociala status just nu men i början av gymnasiet var han lite rädd för det. Elias har ett högt meritvärde från högstadiet och var rädd att folk skulle tro att han var en plugghäst när han började på estetiska programmet.

Ja, alltså. Inte direkt längre. Nu har vi ändå gått med varandra ganska länge i skolan och har lärt känna varandra så att man kan se bortom det. Men i början vet jag att jag var ganska orolig för vad andra skulle tycka för att jag kom till den här skolan som inte har så högt intagningsbetyg och så där och jag gick ut med ett väldigt högt meritvärde i nian och då tänkte jag att folk skulle tro att jag var värsta plugghästen. Att jag försökte förmycket i skolan och så. Det är synd att behöva säga det för att det borde vara något negativt att vara det men det har fått en väldigt negativ klang att typ försöka för mycket i skolan. (Elias)

Enligt Elias finns det normer kring att det är negativt att försöka för mycket i skolan, även om han är tydlig med att det inte bra normer. Jag frågar om det finns skillnader mellan killar och tjejer när det kommer till förväntad tid att lägga på skolan men Elias menar att skillnaderna är små. Han menar att det nog är lite mer accepterat när tjejer lägger tid på skolan men att den skillnaden faktiskt inte är så stor längre. Jag frågar Elias hur det var på högstadiet och då menade Elias att alla kände varandra så väl sedan fjärde klass att det inte fanns den typen av förväntningar, det var en tight sammanhållning i klassen. Han berättar att de snarare sporrade och tävlade mot varandra om att få högst betyg. Det var många av hans vänner som hade väldigt höga betyg på grund av detta. Jag frågar Elias om det är vanligt att ord som ”plugghäst” eller ”slacker” används. Han menar att det var mycket mer påtagligt på högstadiet och att han inte hört det en enda gång under sin gymnasietid.

Jag ställer frågor om dem har olika förväntningar på olika klasskompisar. Svaren blir relativt lika. De menar att undermedvetet så förväntar de sig olika bra prestationer från klasskompisar baserat på hur de presterat tidigare men att det inte är så konstigt. Niklas menar att alla är olika bra på olika ämnen och det påverkar självklart hur han ser på sina klasskompisar. Niklas menar att det handlar om att ge och ta. I vissa ämnen är han något bättre och i andra ämnen finns det andra som är bättre. Han tror inte att det påverkar det sociala spelet i klassen direkt och tror inte det påverkar vilka signaler han sänder till sina klasskamrater.

Hugo resonerar på samma vis och är tydlig med att han inte värderar människor socialt efter hur de presterar i skolan.

Markus: tror du att dina klasskompisar uppfattar... så här. Om du har klasskompisar som du vet presterar sämre i ett visst ämne tror

du dom uppfattar det som att du på ett socialt plan värderar dom negativt?

Hugo: Det tror jag inte och hoppas verkligen inte dom gör det. För det gör jag inte alls. Jag tror inte att jag uttrycker det.

När jag ställde frågan gjorde jag ett litet antagande för att se hur han skulle reagera och han var tydlig med att han inte ser ner på sina klasskamrater om dem presterar sämre.

Elias tror att det finns andra sidor hos honom som är mycket tydligare än just hans syn på prestationer. Han tror att dessa är mycket viktigare och mer märkbara än hans ambitionsnivå och hans syn på betyg.

6.4 De egna förväntningarna på sig själv

Ingen av deltagarna verkar vara rädda för att deras prestationer påverkar deras sociala status ibland deras klasskamrater. Hugo svarar kort på frågorna om social status och har inte så mycket att tillägga. Niklas är inte heller direkt rädd för att det påverkar honom negativt men berättar att han ofta får hjälpa sina klasskamrater på mattelektionerna. Detta händer även Hugo ofta. Både Hugo och Niklas säger att det inte stör dem så länge dem har gjort det han ska. Dem menar att det inte finns någon anledning för dem att inte hjälpa sina kamrater.

Vidare frågar jag om det finns tendenser bland lärare eller elever att vissa ämnen värderas högre eller är viktigare. Niklas menar att det är inbyggt i skolans system att matte, svenska och engelska är viktigare än de andra ämnena men förutom dessa är alla ämnen jämlika. Han tillägger dock att varje lärare är lite partisk till sitt eget ämne men menar att det är naturligt eftersom läraren förmodligen tycker sitt eget ämne är extra roligt. Hugo upplever att det är viktigare att vara bra på matte än estetiska ämnen.

Markus: Ämnen och olika ämnen har vi pratat lite om. Upplever du att olika ämnen värderas olika av dig (vilket jag kanske tror dom gör) men finns det någon universell uppfattning inom klassen eller hos dina lärare?

Hugo: asså det känns som... Om man är bra på till exempel matte så ses man nog som kanske smartare än någon som är bra på ett estetiskt ämne.

Markus: vilka tycker det, klassen eller lärare eller alla?

Hugo: Nej jag bara tänker att det är nog en generell uppfattning. Fast jag håller inte alls med om det men liksom lite halv seriöst kan det pratas om på det sättet.

Markus: Varför är det så?

Hugo: Det är nog bara för typ-... Det är på samma sätt som dom här skämtet ”Jag ska gå en estetlinje” och svaret är ”haha, du kommer att jobba på ett McDonalds”. Det är inte så seriöst men det är så.

Vi kommer snart fram till att det är generella stereotyper som finns överallt i samhället. Hugo kan på musiklinjen ibland uppleva att musikämnena är lite viktigare än de andra. Han tycker det är naturligt eftersom musiken är anledningen till att alla valt programmet. Han upplever det mest så från sina kamrater men än väldigt lite från lärarna. Han menar precis som Hugo att lärarna generellt gillar sitt eget ämne lite extra, vilket inte är konstigt. Elias upplever inte alls att lärarna värderar olika ämnen olika högt men kan märka av att eleverna gör det. Han berättar att graden av intresse för de olika ämnena påverkar hur bra han presterar.

Definitivt inte av mina lärare tror jag men av mig och mina klasskompisar så är det definitivt så. Men för mig själv har det väldigt mycket med intresse att göra. Dom ämnena jag är mer intresserad av dom kommer jag att prestera högre på och plugga mer inför och så. Alla lärare försöker göra sina ämnen så intressanta som möjligt men jag har ändå mina egna favoriter och det jag gillar och jag tror det är så för mina klasskompisar också. Det styrs mycket av vad man tycker är kul och intressant i skolan, det lägger man sin tid på. Det är inte direkt någon i klassen som pluggar jättemycket vad jag vet. Så jag tror inte heller det är någon som försöker toppa alla betyg utan man försöker få högt betyg i det man gillar och så spelar resten inte lika stor roll. (Elias)

Alla tre uttrycker att deras prestationer och betyg är viktiga men de har lite olika ingång. Elias berättar att han alltid haft en viss standard med inre mål i varje ämne. Ofta överträffar han sina egna mål. Det är hans huvudsakliga motivation. Hugo tycker också att betyg är viktigt men i främst hand för att han vill komma in på en bra utbildning efter gymnasiet.

6.5 Pluggflow

Min sista fråga i varje intervju ha handlat om pluggflow. Jag har börjat med att beskriva hur jag kan bli så intresserad av en aktivitet att jag glömmer bort både tid och rum. Samtliga respondenter bekräftar att de upplever flow när dem skapar musik eller spelar dator. Alla är överens om att det är lätt att komma in i flow när man gör något man tycker är roligt. Jag frågar hur dem gör för att komma in i flow i de ämnen eller vid de uppgifter där den roliga känslan initialt saknas. Hugo beskriver att han ofta hamnar i det flödet.

Ja, definitivt varje gång liksom jag... Oftast när jag jobbar skriver jag antingen en mening eller en essay på en sittning. Så jag hamnar ofta i flödet.

Jag brukar, när jag gör läxor, bara sätta mig och fokusera på det och inte... bara tänka att nu ska jag göra detta. Annars, nej, inga strategier. (Hugo)

Hugo gör gärna väldigt mycket på en gång eller inget alls. Han är väldigt tydlig med att det underliggande intresset för ämnet är avgörande för att komma in i pluggflowet men att även processen kan vara bidragande till att komma att lyckas. Han berättar om en uppgift där han skulle argumentera för sverigedemokraterna. Problemet var att han inte är intresserad av politik över huvud taget. Det gjorde det svårt att komma in i flowet. Jag fortsatte att ställa frågor.

Markus: För att det är en svår uppgift med tanke på att det kan vara ganska mycket sociala förväntningar kring vad man ska tycka om Sverigedemokraterna... alltså säg att du hade gjort det arbete och sedan kommit till skolan och sagt "Jag tycker Sverigedemokraterna har den bästa politiken" Det har ju kanske varit ganska svårt att säga det.

Hugo: Haha, då hade folk hatat mig.

Markus: Exakt, sådana saker kan ju då kanske motverka flowet, om det förväntas att utfallet ska vara en förbestämd sak då kanske det hindrar en?

Hugo: Ja definitivt. Då var mitt mindset "nu ska jag försöka vara djävulens advokat". Jag ska försöka göra argumentera för något jag inte håller med om. Då hade jag redan det målet.

Hugo berättade att det skapade incitament och intresse hos honom att vara djävulens advokat och att processen gjorde att han fick ett bra arbetsflöde trots den initiala avsaknaden av intresse för ämnet.

Elias tycker att det har varit svårt med pluggflöde under pandemin. Jag tycker han förklarar varför väldigt bra.

Det har varit lite svårt nu med distansundervisning för att jag jobbar bäst i skolan för jag har alltid haft tankesättet att om jag ändå är i skolan är det lika bra att jag gör det jag ska göra. Och sen om jag verkligen vill göra något annat då skulle jag skolka men det händer inte utan jag försöker fokusera på det jag ska göra när jag är på en geografisk plats som är tilldelad för att plugga. Det har blivit mycket svårare nu med distansundervisning för då måste jag göra allt på mitt rum där jag också gör allt det som är oproduktivt. Men det är väll enkla saker som att lägga undan sin mobil, jag brukar alltid ha en vattenflaska så att jag dricker tillräckligt med vatten och inte blir trött lika enkelt. Sen att tänka på att göra uppgifter så fort som möjligt, fortfarande ordentligt men att få det överstökad så att jag kan göra andra saker efteråt. Men jag har ganska svårt att hamna i det flowet om det inte är något jag verkligen tycker om. (Elias)

Elias menar liksom Hugo att det underliggande intresset är avgörande för hur lätt det är att komma in i flödet. Men han tycker också att den fysiska platsen är viktig och har olika platser

för olika ändamål. Under pandemin har det varit mycket distansundervisning och alla aktiviteter har fått ske på hans rum. Detta har gjort att både de produktiva aktiviteterna, som tidigare skedde i skolans lokaler, och de oproduktiva aktiviteterna sker på samma fysiska plats. Elias menar att han kan hamna i flow i nästan alla ämnen bara han hittar det intressanta med ämnet. Det enda ämnet han har svårt att hitta flow i är matte då han tycker allt inom matteämnet är tråkigt.

Niklas menar också att intresset för ämnet är avgörande. Han säger:

Alltså tycker jag ämnet som jag håller på med är intressant så blir det ju lättare att tappa bort sig i tiden än om det är ett ämne som jag hatar. Då blir det lätt att man kollar på klockan och försöker komma på lätta excuses för att inte behöva göra det man ska göra. Tycker jag ämnet är ganska roligt och vill lära mig mer... Det ska vara ganska tyst omkring mig, jag kan musik på i bakgrunden, typ relaxing jazz i bakgrunden, annars ska det inte vara så mycket ljud för då blir det lätt att man fokuserar på andra saker. Jag antar att det är det. (Niklas)

Niklas tycker också att den fysiska omgivningen är viktig. Det får inte finnas för mycket som tar focus från uppgiften. I sin nuvarande pluggvardag upplever inte Niklas att han hamnar i pluggflow så ofta. Det sker mest när han övar på instrument, inte annars. Han berättar dock att historia var ett de ämnena han gillade minst på högstadiet men på gymnasiet har den bilden förändrats och han pluggar mycket inför de prov han haft.

Markus: Har du någon strategi för att vända det du tycker är tråkigt och hitta intressanta saker i det för att få flow?

Niklas: Det är bara att leta och försöka hitta något lite intressant i det man gör. Då kommer du antagligen kunna utöka. Om man ska typ skriva på engelskan eller svenska så kan man komma in i skriv flow där man kommer på massa nya idéer och där du kan fortsätta skriva och så bara skriver du. Så det är typ sånt.

7. Diskussion

I detta avsnitt analyseras resultatet i förhållande till tidigare forskning och mina frågeställningar. Det handlar till stor del om vad killarna upplever för förväntningar och hur deras pluggkultur ser ut. Mot slutet föreslår jag också vad vi behöver forska mer på för att komma framåt.

7.1 Hur pojkar upplever sin skolgång

Min första forskningsfråga handlar om vad som påverkar killar när det kommer till deras prestationer. Under kapitel 3 har jag skrivit en del om forskning kring hur normer och förväntningar påverkar eleverna i skolan. En del av detta har handlat om att se skillnader mellan hur pojkar och flickor upplever förväntningar. Därför handlade en stor del av min intervju om hur killarna upplever sin nuvarande klass och hur det upplevde högstadietiden. Zimmerman (2019) beskrev hur tjejer förväntas att ta mer ansvar och ha mer självkontroll medan det förväntas att pojkarna är hårdare mot varandra. Det är tydligt när Niklas talar om sin högstadieperiod att så är fallet.

Niklas upplever hur killarna får mycket kritik på ett hårt vis från läraren. Samtidigt talade läraren på ett helt annat vis med tjejerna. Niklas menade att det var klart att några av killarna i klassen var de stökigaste men att majoriteten av killarna fick tillsägelser utifrån hur dessa killar uppförde sig. Det blir tydligt att lärarna förväntar sig att killarna generellt ska tåla mer och vara hårdare mot varandra (Zimmerman, 2019). Detta är ett problem för Niklas som känner att lärarna på högstadiet var orättvisa mot killarna även om han också förstår att killarna var stökigare över lag, fram för allt en liten grupp av killarna. Det blir också tydligt att tjejerna är mer mogna och förstår det sociala spelet bättre, precis som Ingvar (2010) menar. Det kan också vara därför pojkarna i högstadiet får mycket tillsägelser även om tjejerna inte alltid gör det dem ska. Skillnaden är att tjejerna generellt har en mycket mer utvecklad social förmåga vilket gör att de uppför sig på ett bättre vis även när de inte arbetar. Pojkarna i den åldern verkar ha svårare att navigera i den sociala verklighet de befinner sig i.

Jag uppfattar det som att det blir en dominoeffekt av biologiska faktorer och skolmiljön där killarna som mognar senare och är mer tävlingsinriktade inte riktigt har förmågan att förstå vad som förväntas av dem. Ingvar (2010) menar att skoluppgifter som bygger mer på eget utforskande och den egna förmågan att strukturera generellt kommer att gynna flickor. Detta

kombinerat med att pojkarna känner sig orättvis hårt behandlade av skolpersonalen leder till en skenande spiral där riskerna för dåligt uppförande eller att hamna efter i skolarbetet ökar.

Dahlkwist (2012) talar om Maslows behovstrappa med fem olika nivåer. Att bygga upp sin självkänsla och sitt självförtroende är på fjärde nivån. Innan den kan byggas upp krävs det både trygghet och gemenskap. Det finns en risk att den onda spiralen som uppstår hindrar killarna i högstadiet från att bygga upp sin självkänsla och från att skapa trygga relationer.

Det är intressant att de killarna jag intervjuat verkar vara på god väg när det kommer till att just skapa en stark självkänsla med trygga relationer. Alla är överens om att det är stor skillnad på gymnasiet och på högstadiet. Niklas beskriver det som att det flesta på hans skola, även de som går datorspelsteknik (vilket också är väldigt dominerat av killar) är ”lugna”. Han menar att det inte skulle falla dessa in att ”bygga ett torn av stolar” i klassrummet. Ingvar (2010) verkar således ha en tydlig poäng med att hjärnas utveckling som är lite senare hos killar spelar roll.

Vad gäller upplevelsen av hur killar och tjejer behandlas av läraren i skolan ska det sägas att enligt ung idag (2018) upplever 83% av både killar och tjejer att de behandlas lika av lärarna vilket är en överväldigande majoritet. Detta märks när jag frågar killarna om de tror att förväntningarna på hur mycket tid som läggs på skolan skiljer sig mellan killar och tjejer. De menar att det kan finnas små skillnader men att de i sådana fall är mycket små. Det viktigaste verkar inte nödvändigtvis vara att lägga så lite tid som möjligt utan att passa in och prata om sitt skolarbete på samma vis som sina klasskamrater. Hugo beskriver det väl när han menar att de bara försöker relatera och stötta varandra genom att bekräfta den allmänna uppfattningen, oavsett hur han själv upplevt uppgiften.

7.2 Vad som gynnar en pluggkultur

Vad som generellt gynnar en pluggkultur är en intressant fråga och den besvaras relativt väl av mina informanter. Alla killar jag talade med menar att de presterar bättre i gymnasiet än i högstadiet. Alla tycker också att skolan är roligare i gymnasiet. Även Elias som uppger att han alltid haft relativt lätt för att förstå saker och har presterat bra i skolan under lång tid upplever en stor skillnad. Det alla 3 nämner som är avgörande har att göra med valet. De nämner att valet av skola och program inte bara gör skolan roligare generellt men det bidrar till att även prestationerna i samtidiga ämnen ökar. Även om musik är den huvudsakliga anledningen till varför de valt som de gjort så upplever dem att valet även påverkat det andra skolarbete i en positiv inriktning.

Dahlkwist (2012) talar om X och Y-människan och Gärdenfors (2010) beskriver inre och yttre motivation. Det blir tydligt att killarna har funnit andra värden i sitt lärande än att bara tillfredsställa lärarens förväntningar och en del av detta verkar ha sitt ursprung i att killarna har gjort ett val som de känner att de behöver ta ansvar för. Den inre motivationen (Gärdenfors, 2010) har definitivt fått ta en större plats i deras skolgång, inte bara när det kommer till musikämnen, utan även när det kommer till andra skolämnen. Niklas som inte gillade historia i högstadiet berättar att han nu tycker det är intressant på ett nytt vis som gör att han lagt ner tid på att studera till proven. Jag uppfattar det som att Niklas har fått uppleva det Gärdenfors (2010) kallar en aha-upplevelse. Niklas verkar ha hittat intressanta dimensioner av ämnet historia som nu gjort att han finner det motiverande att studera olika historiska händelser. Trots att det inledande syftet med att studera historia är för att prestera på ett prov som ger en yttre belöning i form av ett betyg (Gärdenfors, 2010) så verkar det vara en inre motivation som gör att Niklas fortsätter och njuter av att studera. Detta leder till en känsla av att Niklas kan mer vilket jag tror gör att Niklas är mer benägen att börja studera igen vid nästa pass. Det blir tydligt att Gärdenfors (2010) har rätt när han menar att det viktigaste för elevens utveckling är just känslor och motivation. Så fort Niklas får igång den inre motivationen förändras synen och inställningen till ämnet på ett fundamentalt vis. Det drar fram det som Gärdenfors menar är grundläggande för människan nämligen viljan att lära sig. Niklas har genom nyfikenhet skapat kompetens och ömsesidighet (Gärdenfors 2010).

Informanterna verkar alla vara överens om att lärarna är duktiga på att försöka göra sina ämnen roliga och intressanta. Det verkar inte finnas en jargong där vissa ämnen värderas högre än andra utan det är i så fall personliga preferenser. Lärarna verkar vara duktiga på att skapa relevans för sitt ämne vilket Gärdenfors (2010) menar är viktigt. Detta bidrar till att eleverna förstår varför de studerar och även måste lära sig saker som de nödvändigtvis inte tycker är roliga.

7.2.1 Pluggflow

När jag vi talade om pluggflow så kunde alla känna igen sig den typen av arbetskoncentration som gör att allt annat verkar vara oviktigt, där både tid och rum kan försvinna (Pink, 2010). Det var intressant att höra hur de alla upplevde att den typen av odelad koncentration ofta kunde uppkomma vid musikskapande eller övande. Mina informanter kunde även uppleva detta vid tillfällen som inte handlade om musik. Det var när de studerade ämnen som de tyckte var intressanta. Alla verkade vara överens om att det absolut viktigaste för att komma in i ett

pluggflow var just intresset för ämnet men att ibland kunde de få upp ögonen för ett nytt ämne och därmed skapa flow.

En av anledningarna till att just musikämnet verkar skapa mycket flow hos killarna kan vara att musikämnet ofta har tydliga mål. Det är ofta eleverna ska spela in eller producera en låt vilket gör att slutmålet är tydligt. Pink (2010) beskriver att det är viktigt att just ha tydliga mål för att uppnå flow. Hugo säger dock att ibland kan processen skapa ett bra flow även om ämnet i sig inte är intressant. Hugo beskriver hur han fick en uppgift i samhällskunskapen där han ombads att argumentera för Sverigedemokraternas politik, vilket han tyckte var svårt av flera anledningar. Den första och främsta var att han är helt ointresserad av politik och saknar kunskap i ämnet. Den andra var att han inte alls höll med om deras politik. Min analys är att hans avsaknad av intresse för politik självklart gör det svårt för honom att argumentera för en politisk ståndpunkt. Jag finner det dock intressant hur tydligt avståndstagande för just Sverigedemokraternas politik han gör trots hans just bristande kunskaper inom ämnet. Det blir tydligt att det finns tydliga förväntningar om vad han bör tycka om Sverigedemokraterna från omgivningen. Hugo beskriver att han sporras av att leka djävulens advokat och det skapade motivation och flow i ett ämne som han tidigare helt saknat intresse för. Jag tolkar det som att det skapas en nyfikenhet hos Hugo för vad som kan hända när han utmanar förväntningarna från omgivningen och argumenterar för något som kan upplevas kontroversiellt. Sociala förväntningar kan vara begränsande men det kan också vara sporrande för elever att utmana rådande normer. Det viktiga är att det inte är för små eller för stora hinder att ta sig förbi (Pink, 2010).

7.2.2 Den fysiska miljön

Både Niklas och Elias talar om det fysiska miljöns betydelse för deras studiero. De båda menar att det är viktigt för dem att ha en tydlig plats för att vara produktiv och andra platser för att vara oproduktiv. Detta stämmer väl överens med Gymnasiegudien.se (2021) som menar att det är just viktigt att ha en av satt plats för just plagget. Elias menar att pandemin påverkat honom negativt då hans skolarbete sker på hans rum där han i vanliga fall roar sig. Hugo menar också att det är viktigt att det inte är för mycket ljud eller störande moment som kan ta uppmärksamheten från uppgiften. Elias beskriver också att det är viktigt att han alltid dricker vatten för att hålla hjärnan pigg. På samma vis pratar Niklas om att innebandy är viktigt för honom och det får ta mycket av hans fritid. Detta bekräftar den gymnasiegudien.se (2021) beskriver och killarna verkar generellt vara bra på att organisera sina studier även om pandemin har försvårat detta.

7.2.3 Vikten av att få välja

Något som blir tydligt genom samtliga intervjuer är just att valet och det egna ansvaret verkar ha stor betydelse för hur killarna presterar och navigerar i sin skolgång. Niklas talar om hur han upplever att det i högstadiet var tydligt att det förväntades att eleverna bara skulle lyssna och göra det läraren berättade. Det leder mig direkt till Pink (2010) och hans tanke om att ”Vi är födda till spelare, inte till spelpjäser. Vi är avsedda att vara självstyrande individer, inte individuella robotar”. (s. 101) Jag uppfattar det som att Niklas upplever sig som en pjäs snarare än en spelare. Niklas säger vidare ”Återigen så går vi tillbaka mellan nian och gymnasiet för det är så stor skillnad. Nu låter dom oss ha mycket mer frihet känns det som, åtminstone i mina ögon i vissa ämnen, att man typ får göra mer självständiga saker.” Jag tycker detta prickar exakt det Pink (2010) beskriver. Tidigare var det någon annan som bestämde vad som skulle göras, när något skulle göras, hur det skulle göras och med vem det skulle göras. Detta är farligt för den inre motivationen och riskerar att göra skada. Niklas upplever att det nu i gymnasiet är mer fritt och självständigt och det verkar vara en motivationshöjare.

7.3 Pluggkultur i en killdominerad miljö

Generellt verkar killarna göra en tydlig skillnad på betyg och person. Alla mina informanter menar att betyget inte påverkar deras syn på sina klasskamrater. De beskriver hur ord som plugghäst och andra nedsättande ord kunde förekomma i högstadiet men i gymnasiet sker inte detta. På samma sätt beskriver Hugo hur han menar att det finns olika typer av intelligenser som inte behöver kopplas till vilket betyg en individ får. Elias berättar att han kunde känna en rädsla inför gymnasiet då han hade höga betyg och var rädd att han skulle uppfattas som en plugghäst men att det inte blivit så. Elias beskriver hur han tror att tjejer generellt förväntas att lägga lite mer tid på skolan men att skillnaden är liten. Hugo är inne på ett liknande spår där han menar att han tror att killar generellt är bättre på att släppa plagget utanför skolan vilket skapar mindre stress hos killarna inför skolarbetet.

Detta stämmer väl överens med Zimmermans (2019) beskrivningar av att förväntningarna på tjejerna när det kommer till självdisciplin och självkontroll är högre. Tjejerna förväntas att ta eget ansvar för sitt skolarbete på en helt annan nivå vilket leder till att de lägger mer tid och eventuellt också har svårare att släppa skolarbetet när dagen är slut vilket i förlängningen också riskerar att leda till mer stress. Killarna upplever inte den typen av press och ingen av dem menar att deras prestationer i skolan påverkar deras sociala status.

Elias nämner att han inte värderar sina klasskamrater efter deras betyg utan menar att alla gör så gott de kan och det är det viktigaste, inte vilket betyg de lyckas få. Han berättar om hur killarna i hans högstadielklass snarare sporrade och tävlade mot varandra och det ledde till att många av hans killkompisar fick väldigt höga betyg. Detta stämmer väl överens med Ingvars (2010) forskning som menar att killar i högre utsträckning verkar spurras av tävlingsmomentet. Jag tror inte nödvändigtvis att skillnaden mellan killar och tjejer när det kommer till tävlingsmomentet är stort. Men när vi tar de övriga förväntningarna som tjejer har på sig med i beräkningarna, det vill säga förväntningar om omsorgsmentalitet och självkontroll (Zimmerman, 2019) så finns det en risk att tjejernas tävling snarare handlar om att leva upp till förväntningar medans killarnas tävling handlar om vem som kan överträffa omgivningens förväntningar mest. Detta leder till att killarnas tävling är mer positivt laddad och blir mer kravlös.

7.4 Slutsatser

Som jag i mitt syfte beskrev så valde jag detta ämne för att förbereda mig inför min kommande yrkesroll som lärare. Jag tänkte här sammanfatta några av de slutsatser jag dragit men också tankar jag fått som inte nödvändigtvis har en slutsats.

Det första jag har kommit fram till är att faktorer som påverkar en pluggkultur är många och det som gynnar en pluggkultur kan vara svårt att sätta fingret på. Men det är tydligt att motivation tillsammans med självstyre är avgörande. Jag tror att den största skillnaden mellan högstadiet och gymnasiet för mina informanter är att den inre motivationen och känslan av att ha makt över hur skolarbetet ska genomföras har ökat. Det egna ansvaret verkar göra att skolan upplevs viktigare. Det är svårt att säga exakt vad som är hönan och ägget men kärnan ligger här.

Samtidigt finns det en paradox mellan vikten av självstyre och att pojkar generellt har svårare med uppgifter där eleven själv ansvarar för kunskapsinhämtning. Jag finner denna insikt oerhört användbar inför mitt framtida yrkesliv. Jag kommer att behöva arbeta med uppgifter som har tydliga ramar och strukturer för att inte tappa de unga killarna och samtidigt utmana och utveckla samtliga elevers förmåga till att styra och strukturera sitt egna lärande. Inte bara för att de oundvikligen behöver bli självständiga individer ju äldre de blir utan för att självständighet verkar skapa och föda den inre motivationen.

Det andra jag vill lyfta är att eleverna verkar behöver klaga lite till både mig och varandra för att hitta varandra och stötta varandra. Hugo beskrev hur alla försökte stötta och relatera till

varandra även om den egna upplevelsen var annorlunda. Jag tycker att det är fint och visar på att eleverna har en god, stöttande miljö där de kan uttrycka sig vilket gjorde mig glad.

7.5 Fortsatt forskning

Under min diskussion har mina tankar väckts om vad som skulle behöva göras för att komma framåt med detta arbetsområde. Jag har identifierat tre områden som jag tror skulle gagna denna diskussion men också som skulle hjälpa till att nå målet om en mer jämlik skola.

De första är att det skulle vara intressant att göra en liknande studie med tjej för att då tydligare kunna se och jämför hur killar och tjejer upplever skolan, framför allt gymnasiet. Även om tjejer som grupp presterar bättre än killar så är det inte utan problematik vilket har framkommit även i det här arbetet.

Mitt andra förslag till framtiden är att göra en liknande studie som jag har gjort på andra gymnasieprogram. Se hur killar på natur, teknik, bygg eller fordon upplever sin nuvarande skolgång och skolkultur. Jag tror det kan finnas intressanta resultat och det kan hjälpa att smala av ämnet ännu mer.

Mitt sista förslag är att studera gruppen invandrare. Sverige har de senaste 20 åren tagit emot många människor men på vissa vis misslyckats med att ta hand om dem. När jag läser Skolverket (2019) blir det tydligt att invandrade barn eller barn vars föräldrar är första generationens invandrare generellt har svårt i den svenska skolan. Jag menar att detta är utmaningar som skyndsamt behöver lösningar för att vi alla ska kunna leva och må bra tillsammans.

8. Referenser

- Brinkkiaer, U., & Høyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarestudenter*. Lund: Studentlitteratur.
- Dahlkwist, M. (2012). *Lärarens ledarskap -relationer och grupprocesser*. Stockholm: Liber.
- Flickorna har gått om pojkar i alla ämnen. (2020). Hämtat 02-02-2021 från <https://www.lararen.se/nyheter/fokus/flickorna-har-gatt-om-pojkar-i-alla-amnen>
- Gärdenfors, P. (2010). *Lusten att förstå. Om lärande på människans villkor*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Håkansson, J., & Sundberg, D. (2018). *Utmärkt undervisning - Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm: Natur & kultur.
- Ingvar, M. (2010). *Biologiska och könsskillnader i skolresultat*. Hämtad från <https://www.regeringen.se/49b719/contentassets/01904bc2d1aa46d5b9412f8eb66a4b41/biologiska-faktorer-och-konsskillnader-i-skolresultat-sou-201052>
- Kunskapsskolan. (2020). *Jubileumsrapport 2019/2020*. Hämtad från [https://www.kunskapsskolan.se/download/18.11ed9dea171ac3dd151124b9/1588684735004/Jubileumsrapport1%20\(2\).pdf](https://www.kunskapsskolan.se/download/18.11ed9dea171ac3dd151124b9/1588684735004/Jubileumsrapport1%20(2).pdf)
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den Kvalitativa Forskningsintervjun*, 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Kvalitativ metod (2021) I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 2021-01-28 från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/kvalitativ-metod>
- Pink, D.H. (2010). *Drivkraft: den överraskande sanningen om vad som motiverar oss*. Stockholm: Bookhouse.
- Skolverket. (2019). *Slutbetyg i grundskolan våren 2019*. Hämtad från <https://www.skolverket.se/download/18.7f0610616b709c26f72acd/1569409696488/pdf4771.pdf>
- Tips om Studieteknik - GymnasieGuiden. (2021). Hämtad 2021-04-03 från <https://www.gymnasieguiden.se/informeras/tips-om-studieteknik>
- Ung Idag. (2018). Behandlas jämställt i skolan. Hämtad 03-03-2021 från https://www.ungidag.se/indikator/utbildning_och_larande/behandlas-jaemstaellt-i-skolan
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Hämtad från https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Zimmerman, F. (2018). *Det tillåtande och det begränsande - En studie om pojkars syn på studier och ungdomars normer kring maskulinitet*. Hämtad från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/54036/1/gupea_2077_54036_1.pdf

Bilagor

Bilaga 1 Intervjufrågor.

Allmänt:

Vad heter du? Hur gammal är du? Hur mycket, på en skala 1-10, skulle du säga att du generellt gillar skolan? Är du tjej, kille eller något annat?

1. Upplever du förväntningar från dina lärare?
2. Upplever du att lärare förväntar sig olika mycket av olika elever? Vad tror du detta beror på? Hur märks det?
3. Vad upplever du att dina lärare förväntar sig av dig när det kommer till självdisciplin och självkontroll?
4. Upplever du att det är svårt att veta vad läraren förväntar sig av dig?
5. Vad vill du att lärare förväntar sig av dig?
6. Hur skulle du beskriva din syn på dina klasskamrater när det kommer till prestationer?
7. Finns det klasskompisar som du förväntar dig ska prestera bättre än andra? Om ja, varför skiljer sig förväntningarna åt tror du?
8. Hur uttrycker du de förväntningar du har?
9. Hur tror du andra elever/dina kompisar uppfattar dessa förväntningar?
10. Hur påverkar dina prestationer i skolan din sociala ställning i klassen
11. Är du rädd att dina prestationer påverkar din sociala status hos dina klasskamrater?
12. Hur påverkar dina klasskamraters prestationer i skolan dig?
13. Hur värderas olika ämnen av dig, dina klasskompisar och dina lärare? Är alla lika viktiga?
14. Hur förhåller du dig till dina prestationer i skolan?
15. Är det viktigt att prestera likt dina klasskamrater?
16. Vad behöver du för att komma in i ett bra pluggflow? (När kommer du in i bra pluggflow?)

Bilaga 2 Samtyckesblankett

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

Markus Nilsson
Musiklärarstudent vid Malmö musikhögskola
Ma6652ni-s@student.lu.se
0760445909

Information om studien och samtyckesformulär

Tack för att du väljer att delta i min studie!

- 1. Bakgrund och syfte**

Mitt projekt fokuserar på att undersöka vad som är och kan gynna en pluggkultur och om denna pluggkultur kan vara en av del förklaringen till att vi ser betygsskillnader mellan pojkar och flickor.
- 2. Förfrågan om deltagande**

Att just du blivit tillfrågad att delta i studien beror på att jag hade min VFU på er skola, med er klass och ni passar väl in i åldern jag i framtiden ämnar undervisa. Vår kontakt upprättades genom er mentor.
- 3. Hur går studien till?**

Du kommer att delta i ett samtal med Markus Nilsson över zoom eller Google Meet. Samtalet kommer att spelas in på ett sätt: ljudupptagning.
- 4. Vilka är riskerna?**

En möjlig risk med studien är att uttalanden kan komma att härledas till dig. Den risken kommer jag aktivt att jobba med för att minimera genom att vid redovisning utesluta information som kan komma att avslöja din identitet. Alltså kommer inte ditt namn att finnas med någonstans i mitt arbete.
- 5. Finns det några fördelar?**

Min förhoppning är att undersökningen kommer att leda till ökade kunskaper om hur elever upplever skolkultur och att vi i framtiden kan få en mer jämlik skola.
- 6. Hantering av data, sekretess och konfidentialitet**

Det inspelade materialet, transkriberingarna samt samtyckesformulären kommer att förvaras så att inte obehöriga får tillgång till dem.
Datamaterialet i sin helhet kommer inte att lämnas vidare till några andra. Mina handledare kommer att få tillgång till delar av datamaterialet.
All data redovisas konfidentiellt under fiktiva namn.
Du som deltagare tar hänsyn till konfidentialiteten och avslöjar inte de övriga deltagares identiteter för andra.

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

Markus Nilsson
Musiklärarstudent vid Malmö musikhögskola
Ma6652ni-s@student.lu.se
0760445909

7. Hur får jag information om studiens resultat?

Du kan få ta del av studien vid publicering.

8. Frivillighet

Deltagande i forskningsprojektet är frivilligt och du har rätt att avbryta när som helst, utan särskild förklaring. Redan insamlad data förstörs inte men dina egna uttalanden kan uteslutas i redovisningen av materialet om du så önskar.

Samtyckesformulär

Jag har informerats, fått tillfälle att ställa frågor och fått dem besvarade.
Jag deltar i studien frivilligt och samtycker till att Markus Nilsson behandlar personuppgifter om mig i enlighet med vad som beskrivits i punkterna 1-8.

Underskrift

Ort

Datum

Namnförtydligande